הַלְבוֹת הִפִּלִין פִימָן כז

לַשֶּׁחִי (פּמ״ק). (גַּדֵּם ^{(ד) *} שֵׁאֵין לוֹ יָד ^{(ד) °}רַק וְרוֹעַ * יָנִיחַ ^{(ו) *} בְּלֹא בְּרְכָה) (תּוֹסְפוֹת פֶּרֶק הַקּוֹמֵץ כָּתְבוּ דְּגִּדֵּם חַיָּב, וּבְאוֹר זָרוּעַ בָּתַב דְּפָּטוּר): ב. (י) * יהַמְּנָהָג הַנַּכוֹן (ח) שַׁיָּהָא הַיוּ״ד שׁל קשׁר תִּפְלַה שׁל יַד לְצַד הַלֵּב וְהַתְּפְלָּה (בּי עָלֵיו לְצֵד תוּץ. (י) * יֵשׁ לְזָהֶר שֵׁלֹא תַּזוֹז (כֹּי יוֹד שֵׁלֹ הַקְשֵׁר (יוֹי מֶהַתְּפַלַּה: ג. * הַפִּגָּהָג הַנָּכוֹן לְתַקֵּן שֶׁהָפֵּוְעְבַּרְתָּא שֶׁבָּה הָרְצוּעָה עוֹבֶרֶת הְהֵא כֻּנַּחַת לְצַד הַכְּתַף (יב) וְהַקְצִיצַה לְצַד הַיַּר: ד. (יג) לֹא יָהָא (יד) דָּבַר (יֹי) חוֹצֵץ בֵּין תִּפְּלִין לְבְשַׁרוֹ, לֹא שְׁנַא

הנמוקר יוסף ההסכמת מַהָרִי"ן חָבִיב. זוֹ בֵּית יוֹסֵף. ז הַרא"שׁ מַהַהִּיא הַעַּרָכִין ג וּוְּבָחִים יש.

(ד) רק זְרוֹע. מִי שֶׁנִקְטעת יָדוֹ שְׂמֶאלִית פָּטוּר מִלְּהָנִיח בְּיָמִין, תְשׁוּבת רמָ״א סִימֶן קנב. וּבְתָשׁוּבת שְׁבוּת יִעָקֹב חֵלֶק א סִימֶן ג חוֹלֵק וְהָעֱלֶה לֹהְלֶּכֶה דְּיֵשׁ לְהָנִיח הוּדֵּם שָׁאַץ לוֹ יֶד רק זְרוֹע, אוֹ מִי שֶׁנְבֶרֶא בְּיָדוֹ אחת וְהוּא היְמֶנִית, לְהָנִיח על יְמִינוֹ, וִיכֶרָךְ שָׁתִּיִם עַל שֶׁל רֹאשׁ וְרֵצֵא לְכַלֵּי עֶלְמָא, עַקְ שֶׁם וְעַקְ כְּנֶסֶת הגְּדוֹלֶה וּבְתְשׁוּבת חוֹת יָאִיר סִימֶן קסו וּבְמֶגֵן אבְרָהֶם סָעִיף קָטֶן ג וּבְבִי״ע סִימֶן קמט: (ה) יו״ד. בּוֹהר פֶּרֶשׁת פִּגָחֶס מחָמִיר מָאֹד בָּוָה: (ו) הוֹצֵץ, בִּוֹבֶחִים דּף יט מְבֶּעְיָא אִי כְּנָה חֹיָה וּשְּׁעֶרוֹ הָנֵי חְצִיצָה לְעַנְין בִּגְרֵי כְּהָנָה. וְכָתֹב הֹמֶגֹן אַבְרָהֶם, מִיהוּ בְּכְנָה מֵתָה ּוְעֶפֶר יֵשׁ לֹּזָהֵר על כָּל פָּגִים, דְּכָזָה לֹא הָוֵי אִיבֶּעְיָא כְּלֶל. וּבְשְׁלֶ״ה כָּתב דְיֵשׁ לְרְחֹץ מָקוֹם הָנֶחת תְּפְלִּין:

משנה ברורה

ס רק זָרוֹע. עדֵן בּאַר הֵיטֵב. וּבְחוֹת יָאִיר שָׁם כֶּתב רְאָם נִקְטע הקֶצֶה פֶּטוּר, אְבֶל גרם מעקרא כל שַנִּשָׁאר לוֹ בחֵלֶק הָעֶלְיוֹן קרוֹב לכָּחַף מָקוֹם לְהָנִיח הְּפִּלִין וַשׁ לוֹמר דחיב להגית, דוה הגשאר הוו יד דינה. ועין במגן אבוהם ושאר אחרונים ובפגים מְאִירוֹת חֵלֶק ג סִימָן יא וּבְתִּפְאָרֶת צָבִי סִימָן ב. וּמֹחורְתָּא לְהָנִיח בְּלֹא בְּרֶכָה וִיבֶּרֶךְ על של ראש שתים כמו שמברה השל יד, וכתב בשאגת אריה סימן לד דמי שאין לוֹ וְרוֹע דְפָטוּר מִשֶּׁל יֶד מִבֶּל מֶקוֹם חֹיֶב לְהָנִיח שֶׁל רֹאשׁ, עֹיֵן שֶׁם: ס יֹוּ״ד, עֵיֵן באַר הַיטֶב. וָכֶתב בִּסֶפֵר שׁלְמֵי צָבוּר שַׁבְּסֵפֵר וֻר וָהָב הוֹכִיח מהַרְ״י צַמֹח מִדְבַרִי הַרב דייל דְצֶרִיךְ שֶׁלֹא הָדוּד היוּ״ד לְעוֹלֶם אְפָלוּ בִּקִיוֹתֶם מֻנָּחִין בְּתוֹךְ הֹבִּיס, רְעל בֵּן נוֹיְהגִים רבִים מִיּרָאֵי השֵׁם לָקְשֹׁר היוּד עם חוּט שֶׁל נִיד עם התְּפָלֶה, וְאֵין קוֹשְׁרִין אוֹחָה עם הָרְצוּעָה בִּשְׁעת ההְנָחָה, עד כָּאן לְשוֹנוֹ. וּלְרִידִי צֶרִיךְ עִיּדּן דְעל יְדֵי לְשִׁירָה זוֹ יְהְיֶה

שערי תשובה

החום של גיד קביב התתורא והוא חוצץ בין הולדע לתפלין, ואַבְּשֶׁר בִּיוָן שָׁהחוֹם הקשׁר הוא בְּכְלוֹת התתורא בְּמְלוֹם המִצְבַחָא לֹא אִכְפּת לֶן שֶׁם בַּחְצִיצָה, רק בְּמְקוֹם התתולא שהפרשיות בנותים בפנים וצריף עידו. ולענין מה שפתב שציו קושרים עם הרצועה עין לעיל פעיף קטן הי ס חוצין. עין באר היטב דמביא בשם של"ה דיש

בַּאוּר הַלְּכָה

עַבין בָשָר הַתָּפוּחַ, וְיֵצֵא בָּזֶה עַל כָּל פָּנִים דַּעַת הַגְּרָ״א וּשְׁאָר פּוֹסְקִים, מִמָּה שֶׁיִּהְיוּ מֻנָּחִים לְמַשָּה מִמְקוֹם הַקִּבֹּרֶת וְלֹא יֵצֵא בָּזֶה אַלְּבָּא דְּכַלֵי עַלְמָא, וְגַם הַבְּּרֶכָה יִהְיֶה לְבַשָּלָה: (ה) שָׁאֵין לוֹ יָד. רוֹצֵה לוֹמַר, שֶׁנִּשֵּׁל פַּפַת יַד שָּׁמֹאלוֹ עִם כַּל הַקָּנָה עַד הַקּוּבַד״וֹ שֵׁנְקָרָא עַלִינְבּוֹיגִי״ןַ¹, אַבַל אָם נִשְׁאַר קָצָת מֵהַקָּנָה גַם הָאוֹר זָרוּעַ מוֹדֶה לְהַתּוֹסָפּוֹת דְּחַיָּב בִּתְפִּלִּין, ויבָרָך גַם כַּן, כַּן מָצָאתִי בְּאוֹר זָרוּעַ אֲשֶׁר זָכִינוּ מִקַּרוֹב לְאוֹרוֹ: ווֹ) בְּלֹא קצָה שָׁלַל, אוֹ אַפְּלוּ סּ אָין לוֹ יַד שְׂמֹאל כְּלֶל, אוֹ אַפְלוּ סּ קצָה בְּדֶבָה. עַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָבָה. וְאִם פּ הַזְרוֹעַ שֶׁלְמַעְלָה מִמְּקוֹם הַקְּבֹּרֶת נִשְׁאָר וּמְקוֹם הַקְּבֹּרֶת אֵין לוֹ כְּלָל, פַּטוּר מִלְהָנִיתַ הַשָּׁל יָד אַף בְּיָמִין, 🛪 וְיֵשׁ מַחְמִירִין בָּזֶה. וְכַל זֶה 🛪 שֶׁנַצֵּשָׁה גַּבֶּם בָּשָּׂמֹאל דָּהוֹא מָקוֹם הַנַתַת הַתִּפְלִין, אַכַל אָם נַעַשַּׂה גַּבֶּם בַּיַמִין, אַפִּלוּ נִקְטֵע לוֹ כָּל הַיָּד, הַיָּב בִּתְפִּלִּין, וִיבַקֵּשׁ לַאֲחַרִים שֶׁיְנִיחוּהוּ עֶלַיו: (ז) הַמִּנָהָג הַנָּכוֹן. עַיֵּן כְּבַאוּר הַגְּרָ״א שֶׁכָּתַב דְּדִינָא דְּגְמֶרָא הוא לְפֵרוֹשׁ הַגְּאוֹנִים: (ח) שֶׁיְּהָא הַיוּ״ד וְכוּי. עַיֵּן בְּבֵאוֹר הַלְּכָה שֶׁבָּתַבְנוּ שַנָּכוֹן לִזָּהֵר שֶׁלֹא יַרְחִיב הַרְבֵּה אֶת כֶּפֶּל קָשֶׁר הָעַנִיבָה שֶׁהָרְצוּעָה עוֹבֶרֶת בַּה, כָדֵי שַׁתִּהְיָה גַם מִקוֹם הִדּוֹק הַרְצוֹעֵה סַמוֹךְ לְהַתִּפְלִין לְצֵד הַלָּב: (מ) עַלַיוֹ וָכוּ׳. אַין רוֹצֵה לוֹמֵר שַׁתְּהָיֵה הַתִּפַלַה מַנַּתַת עַל הַיוּ״ד, דְּוַדָּאי בַּעִינַן שַׁתַּהַא הַיו״ד אַצֵּל הַתִּפְלָה בִּשַׁוָה וְלֹא מִתַּחָתֵּיהַ, שּ רַק רוֹצָה לוֹמֵר בַּעִינַן שַׁתָּהָא הַיו״ד אַצֵּל הַתִּפְלָה בִּשָׁוָה וְלֹא מִתַּחָתֵּיהַ, שּ דּלְפִי שֶׁהוֹא מַשֶּׁה הַתְּפִּלִין לְצֵד הַגוּף כְּמוֹ שֶׁבָּתֵב סָעִיף א, לָבֵן נִקְרָא יו"ד של צד הגוף למפה והתפלה עליו לצד מעלה: (י) יש להתר. ובוהר פַּרַשַׁת פָּנַחָס מַחָמִיר מָאֹד בִּעָנַין זָה, מּ וַיַשׁ מַחְמִירין דְּגַם כִּשְׁהַן בתוֹך כִּיסָן צָרִיכִין לְזָהֵר בַּזָה שֵׁלֹא תַזוֹז כְּלַל הַיו״ד. ומְשַּעֵם זָה יֵשׁ נוֹהַגִּין לִקְשֹׁר הַיוּ״ד עם חוט שֵׁל גִיד עם הַתִּפְלַה, וְרַאוּי לְבַשֵּׁל זָה, דְּעַל יְדֵי הַקְּשִׁירָה יִהְיֶה תוּט שֶׁל גִּיד סְבִיב הַתִּתוֹרָא תוֹצֵץ בֵּין הַזְּרוֹעַ לְהַתְּפִּלִין, וּבַלְבוּשֵׁי שְׁרָד כָּתַב דְּרָאוּי לְבַשֵּל גַם כֵּן הַמִּנְהָג שֶׁכּוֹרְכִין הַרְצוּעָה בִּמִקוֹם הַקְּבֹּרֶת תַּחַת הַתְּתוֹרָא, דְהַוִי גַם בֵּן חַצִּיצָה: (יא) מַהַתּפְלַה. אּ וַיַּתְתֹּךְ בַּתְּתוֹרָא מִלְמַעְלָה וִיהַדֵּק הַיוּ״ד עם הַבַּיִת: ג (יב) וַהַקּצִיצַה וָכוּ׳. וִאְשֵּׁר הַמֵּנִיתַ תִּפְלִין מִמִּי שַׁאֵינוֹ אָשֵּׁר אוֹ לְהָפּוּךְ, וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיא הַרְצוּעָה וּלְקַבְעָה כַּדִּין, עַיֵּן בְּבֵאוּר הַלָּכָה: 🗖 (יג) לֹא יָהָא וְכוּ׳. דְּכְתִיב מּי עַל יָדֶךְ וּבְתְפִּלִין שֶׁל רֹאשׁ כְּתִיב בֵּין עֵינֶיךְ: (יד) דַּבֶּר חוֹצֵץ. אַפְּלוּ (יי חַצִּיצָה בַּל דְּהוּא, וְנַכוֹן לְזָהֵר לְכַתְּחַלָּה

∗ שַאֵין לוֹ יָד. עיַן בּמִשְׁנָה בְּרוּרָה, וּדְלֹא כְהּפְּרִי מְנָדִים שֶׁרָצָה לוֹמר לְהָאוֹר זַרוּע דְּפַּטוּר בָּכֶל גּוְגֵי כִּי לֹא רָאָה לְהָאוֹר זָרוּע כִּי לֹא גִּרְפּס בְּיָמָיו: * יָגִית וְכוּ׳. רוֹצֶה לוֹמר, יָנִית בְּיד שְׂמֹאלוֹ (כֵּן מַשְּׁמֵע לַמְצֵיֵן בְּאוֹר וָרוּצַ גוּפָא, דְּלֹא נְחִירָא לָהּ שָׁם הַפַּרוֹשׁ שֶׁל הַמְפָּרְשִׁים דְּלַאֲחֵרִים קָאֵי הָרְבּוּי עַל הַחִיּזִּב דְּיָמִין, רַק עַל הַשְּׁמֹאל קָאֵי, וַאָפָלוּ הָכִי פָּסַק שָׁם בְּחַנָּא קָמָא וּפָטוּר אֲפָלוּ בְּגִשְׁאַר לוֹ הַקְּבֹּרֶת דְּאִיהוּ מְפָרֵשׁ שָׁם אֵין לוֹ זְרוֹעַ קאי על הַקָּגָה. זמַה שַּׁכָּתַב הַרַמָ״א תּוֹסָפוֹת פֵּרָק הַקּוֹמֵץ כָּתִבוּ דְּחַיָּב, רוֹצֵה לוֹמֵר, אֵפְלוּ בְּגִשְׁאַר לוֹ רַק הַקּבֹּרֶת, וּלָפִי מָה דָּמַפִּיק הַתּוֹפַפּוֹת בָּרָבּוּר הַמַּתְחִיל קָבֹרֶת דְּזָרוֹעַ נָקָרָא מִמְקוֹם הַקּוֹבָר״וֹ וָהָלְאָה, וּלְהַמֶּגוְ אַכְרָהָם לֹא הָיָה לוֹ הָאוֹר זָרוּעַ וּלְכָךְ הָקְשָׁה לוֹ מְאֹר דְּכָרָיוֹן: * בְּלֹא פרכה. ומהפ״ת ונחלת צבי ואליה רבה והגר״א משמע דצריך לברך גם כן, אחבי דְיֶשׁ לוֹ קבֹרֶת, וְדֶרֶךְ החיִים גם כֵּן מסְכִּים בְעָקּר הדִין לְחִיּוּב כְּמוֹתֶם אך מִכָּל מָקוֹם לְעִנְין בְּרָכָה מְצחֵד לְּהָקֵל. ואְפַּלּוּ לֹא נִשְׁאר לוֹ רק מַחְצִי עֶצֶם שָׁבֵּין הקוֹבד״וֹ וּבֵית השָׁתִי וּלְמעְלָה, פָּשׁוּט הְיָכוֹל לְסִמֹךְ כַּוָה על שִׁיטת הגָר״א דְכֹל שֵׁיֵשׁ עִדִין מִקְצָת מִן הקּבֹרֶת כָשֵׁר לְתְפִּלִין, וְלֹא יְבָרֵךְ, וְיוֹתֵר טוֹב עָּיָבֶרְךְּ שְׁנִיִּם עַל הֹשֶּׁל רֹאשׁ (הַוְט, לְפִּי מְנְהַגֵּט בְּהַרְמָ״א הָנִ״ל בְּסִימָן כה, וּלְהַבֵּית יוֹפֵף שָם, אַחַתן וִיכוּן לְהוֹצִיא בָּזָה גם השֵׁל יָד, ואָפְלוּ בִּגְשָׁאר לוֹ הקְבֹרֵת וּכְמוֹ שָׁהְסָכִּים בְּשׁעָרֵי הְשׁוּכָה: בֹּ * הַמִּנְהָג הַנָּכוֹן שֶׁיְהֵא הַיוּ״ד שֶׁל קֶשֶׁר וכוי. עיו בבית יוסף בשם מהר"י בן תביב המשמע מהבריו הרק עשית הקשר והיו״ד אשר כו צַרִיך שַּיּהָיָה דּוְקָא לְמשָה מֵהתִפּלָה לְצד הלֵב, אְבָל בָּנִיסת הַרְצוּעָה תּוֹדְ כֵּפֵל הקַשֵּׁר תַבֹא לְמעַלָה מֶהתִפְּלָה, וְהוּא הנָכוֹן, עיַן שַׁם, אָבָל בִּדרָכֵי משֵה משִמע שֵיּוֹתֵר טוֹב כָּהמִנָּהָג שֵׁנוֹהְנִין שֵׁגִּם תִּחִיבת הָרְצוּעָה בתוך הקשר והכפל יהיה לימינו שהוא לצד הלב, וכן משמע בבה"ג שגם הקְשִׁירָה גּוּפָא צָרִיךְ שֶׁתִּהְיֶה נָגֶר הלֵב, וְכֵן משְמע לְשׁוֹן הרֹא״שׁ לְהֹמְעיֵּן בּוֹ היטב בסוף אות יב במה שַׁכָּתב ומרְחִיק הקַשַּׁר מִן מעבֹרַת וְכוּי וַשַּיֵן שָּם בְּמֵצֶרַנֵּי יוֹם טוֹב אוֹת (כ) [ד] שֶׁכָּחָב, וְאוּלֵי הָכִי פַּרוּשׁוֹ וְכֹּרְּ וְכֶל זֶה דֹחַק, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ, וְלַצְנִיּזת דַּצְתִּי אֵין זֶה דֹּחַק כְּלֶל, וְכֵן הוּא הָאֱמֶת לְפִּי מַה שֶׁכָּחַב הַבַּחִי׳ב), דְּמֹשְׁמֹע שַׁם דְּאֵין לְהֹרְחִיב הֹרְבֵה אֶת כֶּפֶּל קַשֶּׁר הָעִנִיבָה, רק כְּדֵי שֻׁתִּהְיֵה הָרְצוּעָה עוֹבֶרֶת בְּתוֹכָה, וְהכֹּל מִשעם כָּדֵי שַׁיְּהַיָה מִקוֹם הִדּוּק הַרְצוּעֵה סַמוּךְ לֹתְפַלָּה וְלֹא לְצד משָה, וָכָל שַׁכֵן שַצָּרִיךָּ לְזָּהֵר שַלֹּא יִתִרחַק הקַשֵּר שַל יו״ד גוּפָא מַהתִּפּלָה לְצד משה, וכמו שכתב בסעיף ב, וזהו הכל נכלל במה שאמר הגמרא ההקשר צַרִידְ לְהִיוֹת לְמעַלָה וְלֹא לְמשָה. וְהִנָּה מִלְשוֹן השֵׁלְתָן עַרוּדְּ לְכָאוֹרָה משִׁמע הְּסוֹבֵר כְּמִהְרִ״י כֶּן חָבִיב מִהְּכָתב שֵׁיְּהֵא היו״ד שֵׁל קַשֶּׁר וְכוּ׳, משְׁמע הְּמָקוֹם שַׁתּוֹחֵב הָרְצוּעָה בּכֵּפֶל אֵינֵגוּ לְצד הלֵב, כִּי אָם לְצד חוּץ, אָבֶל יֵשׁ לְדְחוֹת דְּכוּנָתוֹ רַקְ לְמִעֵט שֵׁלֹא נִעשֵׁה כְשִׁיטת בעל המַאוֹר המוּכַא בְּבֵית יוֹסֶף שֵׁיָהָא

התפלה של יד לצד הלב והקשר לצד חוץ, אבל בוה ושות בידו לעשות במה שירצה. ואף על בי שהערבנו את המנהג של הדרכי משה, מכל מקום הנוהג פמהר"י בו חביב אין למחות בירו כי יש לו על מי לסמך. גם על ידי מנהגו טוב שלא יווו היו"ד לעולם מהבית, מה שאין בן לפי מה שאנו גוהגין בְּהַדְרָבֵי משָׁה צָרִידְ בְּכֶל שֵׁת שִׁמִירָה לָזָה, אִוּלְם בַּאָמָת יַשׁ לָזָה עַצָה אחָרָת, וְעַיַן בְּמה שַׁכַּתְבָנוּ בִמְשְׁנָה בְּרוּרָה: * יַשׁ לְּזְּהֵר. עִיַן בְבָאוּר הגְּרָ״א שַׁצַיַן על זָה, כנ״ל, וָרוֹצֶה לוֹמר דְּדִין זָה דֶשׁ לוֹ גם כַּן מָקוֹר מַהגָּמָרָא, דְּמוּכָה שָׁאֵין לְהְרְמִיק הַקְשֶׁר מַהגָפּלִין, וּכְמוֹ שַׁבָּתב בְּעצְמוֹ בִּדְבָרָיו הקוֹדְמִים: 🗓 * הַפְּגָהָג הַבָּכוֹן לַתַפֶּן וְכוֹ׳. וּבָכֶל זָה, מִי שַׁהוּא אַשֵּׁר וְאִין לוֹ רַק תְּפִּלִּין שֵׁל אַינוֹ אָשְׁר אוֹ לְהַפַּךְ, וּיְכֹל לְהַפַּךְ וּלְהַנִיח הקציצָה לְצר הבָתָף וְהמעברתָא לְצר הדָּד,

שער הציון

(כ) מְשׁבֶּת הַרְפֶ״א: (וֹ) בֶּ״ה וְאַלְיָה רָבָה וְהַגָּרֶ״א וִשְׁאָרִי אַהַרוֹנִים: (ו) צֵין בְּתְשׁוּבַת שָׁבוֹת יַצַּלְב וּבָאַרְצוֹת הַחִיִּים, וְצֵל בֶּל בְּנִים בְּלוֹ בְּרָבְה: (ח) אַחְרוֹנִים וְכּן מְשְׁמֶע מְרְשׁיִי מְשֹׁרָה: (יֹל) שַׁלְחוֹן שְׁלֹמה: דֹ (ינ) הָא״שׁ וְהַגְּרֶ״א בְבַאוּרוֹ מִשְׁמֵע גַּם בִּן שְׁסוֹבֵר דְּלֹא בְּתְרַשְׁבֶּ״א: (יג) מָגן אַבְּרָהְם: